24/11/2026

Το «AP» για τους αγνοούμενους στην Κύπρο: Οικοδομική έκρηξη και φθορά της μνήμης δυσκολεύουν τον εντοπισμό

/ Επικαιρότητα

Ένας οικοδόμος στην Κύπρο εντόπισε ανθρώπινα οστά να προεξέχουν από το λασπωμένο όρυγμα στο έδαφος στο οποίο θα έριχνε τσιμέντο για τα θεμέλια ενός νέου πολυτελούς ξενοδοχείου. Η προειδοποίησή του δεν εισακούστηκε και τα οστά θάφτηκαν κάτω από τόνους σκυροδέματος.

Παρέμειναν εκεί, σε απόσταση αναπνοής από τη βόρεια ακτογραμμή του νησιού, για ακόμη 38 χρόνια — έως ότου η πρόσφατη κατεδάφιση του ξενοδοχείου έδωσε στη Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοουμένους στην Κύπρο (ΔΕΑ) τη σπάνια ευκαιρία να αξιοποιήσει την κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα, η οποία είχε καταγραφεί πριν από δεκαετίες.

Η ΔΕΑ αποτελείται από έναν Ελληνοκύπριο, έναν Τουρκοκύπριο και έναν εκπρόσωπο που ορίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη. Διαθέτει διακοινοτική ιατροδικαστική ομάδα, με περισσότερους από 60 αρχαιολόγους, ανθρωπολόγους και γενετιστές, οι οποίοι εδώ και δύο δεκαετίες αναζητούν, ανασύρουν και ταυτοποιούν σορούς ανθρώπων που χάθηκαν στη διάρκεια της σύγκρουσης που συγκλόνισε την Κύπρο και οδήγησε στη διαίρεση του νησιού.

Στον επίσημο κατάλογο των αγνοουμένων περιλαμβάνονταν 2.002 άτομα, τα οποία εξαφανίστηκαν κατά τις συγκρούσεις της δεκαετίας του 1960, μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου από τη βρετανική αποικιακή κυριαρχία, καθώς και κατά τη διχοτόμηση του νησιού το 1974. Η ΔΕΑ έχει προχωρήσει στην εκταφή και ταυτοποίηση 1.085 εξ αυτών.

Οι προσπάθειες αυτές έδωσαν τη δυνατότητα σε συγγενείς να βρουν απαντήσεις για την τύχη των αγαπημένων τους, έπειτα από δεκαετίες αναμονής, ενώ παράλληλα συνέβαλαν στην άμβλυνση της δυσπιστίας και της εχθρότητας μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Αποτέλεσαν επίσης ένα επιπλέον κίνητρο για την επίτευξη συμφωνίας ειρήνης μέσω διαπραγματεύσεων, παρά τους αλλεπάλληλους άκαρπους γύρους συνομιλιών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη ΔΕΑ, εξακολουθούν να αγνοούνται 745 Ελληνοκύπριοι και 172 Τουρκοκύπριοι. Η ανάσυρση οστών, όπως εκείνων που βρίσκονται κάτω από το ξενοδοχείο L.A., γίνεται ολοένα δυσκολότερη, καθώς αυτόπτες μάρτυρες πεθαίνουν και οι μνήμες ξεθωριάζουν, ενώ πολυώροφα κτίρια και ξενοδοχεία, που προσελκύουν ξένους αγοραστές και παραθεριστές, ανεγείρονται πάνω από πρόχειρους τάφους.

«Ο χρόνος είναι αυτή τη στιγμή ο μεγαλύτερος εχθρός μας, καθώς οι μάρτυρές μας χάνονται, οι οικογένειες φεύγουν και παντού υψώνονται νέα κτίρια», δήλωσε στο Associated Press, σε συνέντευξή του στον χώρο της κατεδάφισης, ο Λεωνίδας Παντελίδης, Ελληνοκύπριος μέλος της ηγεσίας της ΔΕΑ. «Είναι, λοιπόν, ένας

αγώνας ενάντια στον χρόνο, αλλά δεν μπορούμε να εγκαταλείψουμε την προσπάθεια».

Οστά κάτω από πλάκα σκυροδέματος

Πριν από την κατασκευή των θεμελίων του ξενοδοχείου L.A. στη Λάπηθο, το 1988, στην περιοχή υπήρχαν ελάχιστα πέρα από εσπεριδοειδώνες και παρθένες παραλίες.

Εκεί είχαν σημειωθεί σφοδρές μάχες μεταξύ των τουρκικών δυνάμεων και των Ελληνοκυπρίων υπερασπιστών κατά την τουρκική εισβολή του 1974, η οποία πυροδοτήθηκε από πραξικόπημα που υποστηρίχθηκε από την ελληνική χούντα και είχε στόχο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.
Καθώς τα τουρκικά στρατεύματα προέλαυναν για να καταλάβουν το βόρειο τρίτο του νησιού, εκατοντάδες Ελληνοκύπριοι θάφτηκαν σε πρόχειρα ανοιγμένους ομαδικούς τάφους, ενώ δεκάδες χιλιάδες ακόμη αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Πολλοί Τουρκοκύπριοι εξαφανίστηκαν επίσης στον νότο. Η εθνοτική διαίρεση του νησιού παγιώθηκε με συμφωνία ανταλλαγής πληθυσμών το 1975, η οποία αφορούσε όσους είχαν εγκλωβιστεί εκατέρωθεν της νεκρής ζώνης υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών.

Το ξενοδοχείο L.A., με τη χαρακτηριστική έντονη ροζ απόχρωσή του, φιλοδοξούσε

να προσελκύσει Ευρωπαίους τουρίστες στο βόρειο τμήμα του νησιού, όπου οι Τουρκοκύπριοι είχαν ανακηρύξει χωριστό κράτος, το οποίο αναγνωρίζεται μόνο από την Τουρκία. Ωστόσο, η επιχείρηση κατέρρευσε υπό το βάρος των ταξιδιωτικών περιορισμών λόγω της πανδημίας COVID-19. Ο νέος ιδιοκτήτης το κατεδάφισε φέτος, προκειμένου να κατασκευάσει ένα πιο πολυτελές ξενοδοχείο.

Η ΔΕΑ αξιοποίησε την ευκαιρία και εξασφάλισε τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη για να πραγματοποιήσει ανασκαφές στο σημείο όπου είχε εντοπιστεί το σώμα σχεδόν τέσσερις δεκαετίες νωρίτερα. Πρόκειται για μια σπάνια ευκαιρία, καθώς η οικοδομική δραστηριότητα συνεχίζεται με ταχείς ρυθμούς και στις δύο πλευρές της νεκρής ζώνης. Οι ανασκαφές ξεκίνησαν αυτόν τον μήνα, με την ελπίδα ότι ο εντοπισμός έστω και ενός σώματος κάτω από την πλάκα σκυροδέματος θα μπορούσε να ανοίξει τον δρόμο για έρευνες και σε άλλα ακίνητα στο βόρειο τμήμα του νησιού, τα οποία έχουν ήδη οικοδομηθεί ή πρόκειται να κατεδαφιστούν.

«Ελπίζουμε ότι θα μας δοθεί η δυνατότητα να κατεδαφιστούν και άλλα παλιά κτίρια, ώστε να μπορέσουμε να ανασκάψουμε ολόκληρη την περιοχή, η οποία αποτελεί πράγματι μία από τις ζώνες στις οποίες επικεντρωνόμαστε», δήλωσε η αρχαιολόγος Ειρήνη Παπαδοπούλου.

Εκατοντάδες έχουν εντοπιστεί, εκατοντάδες εξακολουθούν να αγνοούνται

Από τότε που το 2015 εντοπίστηκαν 177 σοροί, ο αριθμός των ευρημάτων της ΔΕΑ έχει μειωθεί αισθητά. Από την αρχή του τρέχοντος έτους έχουν εντοπιστεί μόλις οκτώ. Ένας ανοιχτός αγρός, όπου σύμφωνα με μαρτυρία είχε ταφεί κάποιος κοντά σε μια ελιά, μπορεί σήμερα να έχει μετατραπεί σε εμπορικό κέντρο ή συγκρότημα διαμερισμάτων. Η χρήση γεωραντάρ έχει αποφέρει μέχρι στιγμής ανάμεικτα αποτελέσματα.

Ακόμη και η παραμικρή ένδειξη μπορεί να βοηθήσει στη σύνθεση των διάσπαρτων πληροφοριών, σύμφωνα με τον Παντελίδη. «Μια τοπογραφική λεπτομέρεια που γνωρίζει ένας μάρτυρας μπορεί να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια μια περιοχή ενδιαφέροντος, καθώς το μεγαλύτερο πρόβλημά μας είναι η ακρίβεια».

Για τον Αλί Τσουλουόγλου, επικεφαλής της ανασκαφής στη Λάπηθο, η εργασία έχει βαθιά προσωπική σημασία. Ο παππούς του συγκαταλεγόταν στους αγνοουμένους, έως ότου τα οστά του εντοπίστηκαν το 2015 κοντά στην Πάφο, στο νοτιοδυτικό άκρο του νησιού. Η ΔΕΑ θα συνεχίσει τις έρευνες έως ότου εντοπιστεί «και ο τελευταίος αγνοούμενος», δήλωσε.

Η σύνθεση των ευρημάτων

Περίπου έξι σκελετοί είναι τοποθετημένοι πάνω σε λευκά τραπεζομάντιλα στο ανθρωπολογικό εργαστήριο της ΔΕΑ, όπου η Αλεξάνδρα Μούσκη συναρμολογεί με μεγάλη προσοχή μικροσκοπικά θραύσματα ενός διαλυμένου κρανίου.

Η συλλογή δειγμάτων από δόντια και οστά για την ταυτοποίηση μέσω ανάλυσης DNA είναι μια επίπονη διαδικασία, καθώς τα περισσότερα ευρήματα προέρχονται από ομαδικούς τάφους, όπου τα οστά έχουν αναμειχθεί μεταξύ τους. Για την ορθή ταυτοποίηση απαιτείται η λήψη πολλών δειγμάτων, προτού αποδοθούν στους συγγενείς τα πληρέστερα δυνατά οστά, δήλωσε ο συντονιστής του εργαστηρίου, Ιστέντζ Ενγκίν.

Το DNA που συλλέγεται από τα οστά συγκρίνεται με δείγματα σε γενετική βάση δεδομένων, τα οποία προέρχονται από συγγενείς των περισσότερων αγνοουμένων και από τις δύο κοινότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις λαμβάνονται δείγματα DNA και από αποβιώσαντες συγγενείς, όταν ο αγνοούμενος δεν έχει πλέον εν ζωή μέλη της οικογένειάς του, δήλωσαν η συντονίστρια ταυτοποιήσεων Κατερίνα Παπαϊωάννου και η συνάδελφός της Γκιουλμπανού Ζορμπά.

Οι ιατροδικαστικές ομάδες αναζητούν επίσης αντικείμενα που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ταυτοποίηση των νεκρών, όπως ένα δαχτυλίδι χαραγμένο με την ημερομηνία γάμου και τα αρχικά του ή της συζύγου.

«Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τους συγγενείς, επειδή αυτά τα αντικείμενα μπορούν να τα αναγνωρίσουν. Δεν μπορούν να καταλάβουν τα οστά, αλλά μπορούν

να αναγνωρίσουν τα προσωπικά αντικείμενα», δήλωσε η Μούσκη.

Η αναζήτηση ενός άνδρα της οικογένεια που έχασε

Μεταξύ των Κυπρίων που εξακολουθούν να περιμένουν απαντήσεις είναι ο δάσκαλος Παναγιώτης Ευσταθίου, ο οποίος ήταν 10 ετών όταν οι γονείς του και ο μικρότερος αδελφός του εγκλωβίστηκαν πίσω από τις εχθρικές γραμμές, μετά την απόβαση των τουρκικών δυνάμεων. Δεν τους ξαναείδε ποτέ.

Η προσωπική του έρευνα αποκάλυψε λεπτομέρειες για την εξαφάνιση της οικογένειάς του, μεταξύ των οποίων και το όνομα του άνδρα που τους σκότωσε και ο οποίος έχει πλέον πεθάνει. Ωστόσο, παρά τα χρόνια που αφιέρωσε στη συλλογή μαρτυριών, δεν έχει καταφέρει να εξακριβώσει πού ακριβώς θάφτηκαν, έξω από το χωριό τους, τη Βασιλεία.

«Πιστεύω ότι όλοι πρέπει να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους, επειδή οι περισσότεροι μάρτυρες έχουν πεθάνει, ενώ άλλοι βρίσκονται σε πολύ προχωρημένη ηλικία. Πάσχουν από άνοια και το βλέπω αυτό καθημερινά. Τους αναζητώ, συνομιλώ μαζί τους. Δεν μιλούν», δήλωσε ο Ευσταθίου στο AP.

«Δυστυχώς, θα είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν όσοι έχουν απομείνει. Και από τη μία πλευρά και από την άλλη».

Πηγή: Εθνικός Κήρυκας

Φωτογραφίες: AP Photo/Petros Karadjias

EXCAVATION
AHEAD
KAZI ÇALIŞMASI

707-23/02-353B

